

ULOTKA DLA RODZICA¹

INFORMACJA NA TEMAT FORM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – ZNĘCANIE SIĘ, GNĘBIENIE, NARUSZANIE NIETYKALNOŚCI FIZYCZNEJ

Rodzicu!

Przemoc rówieśnicza jest problemem, który występuje w szkole od zawsze. Pamiętaj, że dokładamy wszelkich starań, aby wyeliminować wszelkie akty przemocy i stanowczo się jej sprzeciwiamy. Jeśli zauważasz coś niepokojącego, co może świadczyć o występowaniu w naszej szkole zjawiska przemocy, niezwłocznie poinformuj o tym fakcie wychowawcę dziecka bądź pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.

O czym warto wiedzieć w aspekcie przemocy rówieśniczej? Czym jest dręczenie?

Zgodnie z definicją Dana Olweusa dręczenia doświadcza ten, kto musi znosić negatywne, skierowane przeciwko sobie, powtarzające się i długotrwałe działania jednej lub więcej innych osób, przy czym poszkodowany nie jest w stanie się przed nimi samodzielnie bronić.

Dręczenie ma charakter intencjonalny i jest nacechowane działaniami agresywnymi. Widoczny jest tutaj brak równowagi sił; wszelkie działania są podejmowane po to, by skrzywdzić, przestraszyć, zawstydić lub ośmieszyć poszkodowanego i powtarzają się przez jakiś czas.

W jakich formach może występować dręczenie?

- Dręczenie fizyczne – uczeń albo grupa uczniów bije, popycha, kopie, opluwa, okrada lub w inny sposób dręczy młodszego lub słabszego. Może to dotyczyć również celowego niszczenia odzieży lub innej własności poszkodowanego ucznia.
- Dręczenie werbalne – to powtarzające się, odbywające się twarzą w twarz złośliwe wyśmiewanie, wykpiwanie, przezywanie, szydzenie. To nie jest typowe droczenie się między kolegami, ale okrutne prześladowanie mające na celu zawstydzenie, wpędzenie w zakłopotanie, jak najboleśniejsze dokuczenie ofierze. Mogą to być też powtarzające się pogrożki w formie słownej lub pisemnej. Można tutaj również zaliczyć uwagi czy „żarty” natury seksualnej.
- Dręczenie społeczne (relacyjne) – ma na celu zaburzenie stosunków ofiary z innymi osobami. Może przybierać formę rozprzestrzeniania plotek lub fałszywych pogłosek na czyjś temat, rozmyślnego wykluczenia tej osoby ze wspólnej zabawy lub aktywności albo zachęcania innych, by to robili.
- Dręczenie rasowe, etniczne, religijne – prześladowanie z powodu rasy, narodowości lub wiary.
- Dręczenie elektroniczne – można tutaj wymienić wysyłanie tekstów, komentarzy, wiadomości anonimowych lub personalnych za pośrednictwem telefonu, komputera, portali społecznościowych.

---

¹Opracowano na podstawie: Larson J., Kołodziejczyk A., *Szkolny system przeciwdziałania przemocy rówieśniczej*, Fraszka Edukacyjna, 2018; *Schoolmates, Znęcanie się w szkołach. Przewodnik dla młodzieży jak przeciwdziałać znęcaniu*, 2008.

Czym jest znęcanie się

Znęcanie się to agresywne zachowanie zawierające pewne specyficzne elementy odróżniające je od innych typów konfliktu lub agresji; to trwająca dłuższy czas psychologiczna, słowna lub fizyczna opresja stosowana przez jedną osobę lub grupę osób przeciwko innej osobie (ofierze), postrzeganej jako słabsza i niemająca możliwości lub nieumiejąca się bronić. Często do kwestii znęcania się nie przykładają się wystarczająco dużo uwagi i postrzegają takie zachowania jako zwykłe konflikty pomiędzy nastolatkami.

Znęcanie się nie jest „zwykłym” konfliktem i charakteryzuje się pewnymi określonymi cechami:

- oprawca z premedytacją i świadomie dokucza ofierze i ją prześladowuje,
- oprawca nie czuje, że wyrządza krzywdę ofierze i jej nie współczuje, więc nie powstrzymuje się od swoich zachowań,
- zachowania o charakterze znęcania się występują uporczywie,
- istnieje dysproporcja sił pomiędzy oprawcą a ofiarą (ofiara jest lub jest postrzegana jako słabsza od osoby znęcającej się).

W typowym konflikcie pomiędzy nastolatkami żadna z wymienionych wyżej cech się nie pojawia. Osoby zaangażowane w typowy konflikt między nastolatkami:

- potrafią bronić swoich racji i dyskutować z drugą stroną,
- szukają sprawiedliwych rozwiązań, a w razie potrzeby przepraszają za swoje zachowanie,
- negocjują w celu zaspokojenia swoich potrzeb,
- potrafią zmienić temat rozmowy lub są w stanie opuścić sytuację konfliktową.

Tym, co sprawia, że agresywne zachowanie zaczyna być znęcaniem się, nie jest fakt, iż sprawca został sprowokowany („Obraziłem ją, ponieważ ona do tego doprowadziła”, „Biliśmy się, bo to on mnie obraził”), ale to, kim jest ofiara („Obraziłam ją, ponieważ jest czarna/gruba/nosi okulary/jest kujonką itd.”).

Kiedy myślimy o znęcaniu się, od razu wyobrażamy sobie grupę ludzi, którzy fizycznie nękają ofiarę. To może być jedna z form znęcania się. Trzeba jednak pamiętać, że znęcanie się może przejawiać się na wiele sposobów: obraźliwe słowa mogą ranić bardziej niż czyny...

Przejawy znęcania się:

Przemoc fizyczna	Przemoc słowna	Przemoc psychiczna
– atak, – napastowanie seksualne, – nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą, – fizyczne zaczepki lub dokuczanie, – zmuszanie innej osoby do robienia nieprzyjemnych rzeczy, – rzucanie w kogoś przedmiotami	– obelgi, – bezpośrednie obrażanie ofiary, – plotki i obraźliwe żarty, – groźby, – przemoc słowna może być także wymierzona w rodzinę i w przyjaciół ofiary, aby jeszcze bardziej jej dokuczyć	– poniżanie, – wykluczanie/izolacja/milczenie, – pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), – wulgarne gesty, – śledzenie/szpiegowanie, – obraźliwe SMS-y i MMS-y, – wiadomości na forach internetowych lub tzw. „pokojach do czatowania” (które z reguły są anonimowe, w odróżnieniu od SMS-ów pochodzących z konkretnych telefonów), – telefony i e-maile zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające, – niszczenie rzeczy należących do ofiary,

		- straszenie, wpatrywanie się, - szantażowanie

Jakie są skutki znęcania się

Czasami coś, co na pierwszy rzut oka wygląda jak niewinny żart, w efekcie ma bardzo groźne konsekwencje. Znęcanie się nad innymi ludźmi nie może być lekceważone. Skutki znęcania się –w zależności od osoby, której dotyczą– mogą powodować m.in.:

- obniżenie samooceny oraz utratę wiary w siebie i innych,
- rozkojarzenie i napięcie nerwowe,
- izolację od reszty klasy,
- brak koncentracji i brak dobrych wyników w nauce,
- lęk przed szkołą, przedłużające się nieobecności w szkole.

WAŻNE!

Do najbardziej dramatycznych skutków należą m.in.:

- depresja,
- autoagresja i samouszkodzenia,
- niepokój i paniczny lęk,
- zaburzenia psychosomatyczne (alergie, zaburzenia jedzenia, nerwice).

Skutki znęcania się mogą być długotrwałe: czasem mogą trwać przez całe życie.

Nie są to przesadzone reakcje na nieszkodliwe żarty lub dziecięce zabawy– znęcanie się powoduje głęboki stres u tych, którzy padają jego ofiarą. Nie każdy, kto jest ofiarą znęcania się, reaguje w ten sam sposób. Reakcje mogą być różne w zależności od formy i czasu trwania znęcania się, stopnia przemocy oraz wrażliwości danej osoby.

Czym jest naruszenie nietykalności fizycznej

Naruszenie nietykalności fizycznej/cielesnej jest czynem polegającym na godzeniu w czyjąś cielesność. Istotne jest, że nie musi powodować widocznych obrażeń fizycznych. Wśród form naruszenia nietykalności można wymienić: uderzanie rękami, przedmiotami, rzucanie przedmiotami w osobę, szarpanie, podtrzymywanie, popychanie, opluwanie, ciągnięcie za włosy, zrzucanie czapki, okularów.

Warto podkreślić, że podane przykłady mają charakter poglądowy i nie wyczerpują całości przejawów naruszenia nietykalności fizycznej.